

ကသံဉ်ဒီသဒါ

တိးကူ

အမူလာ၊ တၢ်ပြီန့ၢ်ဆူနါဒုပူ

တၢ်လာနကြးသ့ၣ်ညါ

၂၀၁၁ - ၁၂

ကသံဉ်ဒီသဒါတၢ်ဆါမၤအဂီၢ်အဂီၢ်တဖၣ်န့ၣ်တၢ်မၤန့ၣ်အီၤသ့ၣ်လၢ စပုၣ်ကျိၣ်ဒီးကျိၣ်အဂၢၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကွၢ် www.immunize.org/vi
Hojas de Información Sobre Vacunas están disponibles en español y en muchos otros idiomas. Visite www.immunize.org/vi

၁ ဘၣ်မနုၤဘၣ်ဆဲးကသံဉ်ဒီသဒါလဲၣ်.

တၢ်ဘၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ကီၢ်ထီၣ် (“ တိးကူ ”) န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆါလၢ အဘၣ်ကူဘၣ်ကံၤတၢ်သ့န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆဲးအိၣ်ထီၣ်ဒီဖျိ တိးကူတၢ်ဆါတဖၣ်ဒီး, ရၢလီၤ အသးသ့ ဒီဖျိ တၢ်ကူ, တၢ်ဆဲး, မတမ့ၢ် နါအုၣ်ထံယုၤ တဖၣ်လီၤ.

ပုၤတဂၤလၢလၢ မၤန့ၢ်တိးကူတၢ်ဆါသ့, ဘၣ်ဆၣ်အါတက့ၢ် ဘၣ်ကူဘၣ်ကံၤအါလၢဖိသ့ၣ် တဖၣ်အကျါလီၤ. ပုၤအါဂၤန့ၣ်, တက့ၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ဆါအါလၢပုၤသီအတီၢ်ပုၤလီၤ. တၢ်ဆဲးဒုးအိၣ်ထီၣ် -

- တၢ်ကီၢ်ထီၣ်/တၢ်ဂီၢ်ထီၣ်
- ကိၢ်ယုၤအါ
- ယုၤညၣ်တကံၤတကး
- တၢ်ဘၣ်တၢ်တီၤသး
- တၢ်ကူ
- ခိၣ်ဆါ
- နါအုၣ်ထံယုၤ မ့တမ့ၢ် နါဒုးဘဲး တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆါအဂၢၢ်တဖၣ်ကိးအတၢ်ဆါအပနီၣ်လီၤကံၤလိာ်သးဒီးအီၤအယိ, ညီန့ၢ်တၢ်ဆါကမိၣ် အီၤလၢအမ့ၢ်တိးကူလီၤ.

ဖိသ့ၣ်အီၤန့ၢ်ဆဲးဆဲးဖိ, ပုၤလၢအသးအိၣ် ၆၅ န့ၣ်ဒီးသးပုၤတဖၣ်, ဖိၣ်ပုၤလၢအသးတဖၣ်, ဒီးပုၤလၢအသးအိၣ်ဒီးတၢ်ဆါတနီၤ နီၤအ မ့ၢ်- သးတၢ်ဆါ, ပသိၣ် မ့တ မ့ၢ် ကလုာ်တၢ်ဆါ မ့တမ့ၢ် ပုၤလၢအသးအိၣ်ဒီးနီၢ်ခိၣ်တၢ်ဆါအါလၢအဂီၢ်တဖၣ်- အိၣ်တဆူၣ် အါထီၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. တိးကူအါ ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ကီၢ်ဒိၣ်ဒီး ပသိၣ်တၢ်ဆါဘၣ်ဒီး ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆါလၢအသးအိၣ် ဟ်စၢၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆဲးဒုးအိၣ်ထီၣ် ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဟၢၤဖုၤဒီး တၢ်ထီၣ် အီၤသ့န့ၣ် လီၤ. ကိးန့ၣ်ဒီး ပုၤလၢအကထိတဖၣ် သဲးဝဲဒုၣ်ဒီဖျိ တိးကူဒီး အါတက့ၢ် ဘၣ်ထီၣ် တၢ်ဆါဟံၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒီဖျိန့ၣ်ဆဲးကသံဉ်ဒီသဒါအယိ နဒီသဒါနသးလၢ တိးကူတၢ်ဆါဒီး ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် နပးဆဲးတၢ်ရၢလီၤတိးကူဆူပုၤဂၤ အအိၣ်ကသ့ၣ်တၢ်ဆါန့ၣ်လီၤ.

၂ ကသံဉ်ဒီသဒါ တိးကူအမုၢ်ဒီးအစၢ်- LAIV (တၢ်တၢ်န့ၢ်လီၤဆူနါဒုပူ)

ကသံဉ်ဒီသဒါတိးကူတၢ်ဆါန့ၣ် အိၣ်ဝဲ ခံကလုာ်လီၤ-

၁. ကသံဉ်ဒီသဒါတိးကူလၢ **အမု, ဒီးအစၢ် (LAIV)** အပူၤ ပုၤယုၣ်ဒီးတိးကူအယၢ်လၢအမု ဘၣ်ဆၣ်အဂီၢ်တကလုာ်လီၤ. ကသံဉ်အါတၢ်တၢ်န့ၢ်လီၤအီၤဆူ နါဒုအပူၤန့ၣ်လီၤ.

၂. **ကသံဉ်ဒီသဒါတိးကူလၢအတဟူးဂၤ** (လၢအသံ) န့ၣ်, တဘျီတၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးအီၤလၢ “တိးကူကသံဉ်ဆဲး” ဒီး ဘၣ်တၢ်ဆဲးန့ၢ် အီၤလၢထးဆဲးကသံဉ်န့ၣ်လီၤ. ကသံဉ်ဒီသဒါတိးကူလၢ အတဟူးဂၤန့ၣ် တၢ်ဟ်ဖျါထီၣ်အီၤလၢကသံဉ်ဒီသဒါ အဂီၢ်လိာ်ပၢ်ဖျါ အဂၢၢ်တဘျီအပူၤလီၤ.

တိးကူအတၢ်ဆါတဖၣ်ဆိတလဲအသးထီၣ်အယိ, တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်လၢ တၢ်ကဘၣ်ဆဲး ကသံဉ်ဒီသဒါကိးန့ၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. ကိးန့ၣ်ဒီး ပုၤမ့ၢ်ဖိတဖၣ် ဂုၢ်ကျဲးစၢၤမၤဘၣ်လိာ်တၢ်ဆါ ယၢ်လၢတၢ်တၢ်န့ၢ်လီၤလၢကသံဉ်ဒီသဒါအပူၤဒီး တိးကူလၢဖျါလၢ အကကထိၣ်ဝဲလၢန့ၣ်ဝဲန့ၣ် အပူၤန့ၣ်လီၤ. တိးကူကသံဉ်ဒီသဒါန့ၣ် တဒီသဒါတၢ်ဆါလၢအကထိၣ်လၢ တၢ်ဆါယၢ်အဂၢၢ်, လၢအပုၤယုၣ်ဒီးတိးကူတၢ်ဆါယၢ်တဖၣ်လၢတပုၤယုၣ်လၢ ကသံဉ်ဒီသဒါတဖၣ် အပူၤန့ၣ်ဘၣ်လီၤ.

တၢ်ဆဲးကသံဉ်ဒီသဒါဝဲအလီၢ်ခံကယံၣ်ဝဲ ၂ န့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဒီသဒါကသ့န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒီသဒါအကတီၢ်န့ၣ် ကယံၣ်ဝဲ တန့ၣ်ယုၣ်ယုၣ်န့ၣ်လီၤ.

LAIV တပုၤယုၣ်ဒီး သံဉ်မရၣ်စၣ် (thimerosal) မ့တမ့ၢ် ကသံဉ်လၢ တၢ်ဟ်ကတီၢ်အီၤ ၁၆တၢ်သုတဟးဂီၤအဂၢၢ်တဖၣ်ဘၣ်.

Live, Attenuated Influenza Vaccine (7/26/11) - Karen

၃ မတၢ်တဖၣ်မၤန့ၢ် LAIV သ့လဲၣ်.

LAIV န့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အန့ၢ်လၢပုၤလၢအသးအိၣ် ၂ နံၣ်တုၤ ၄၉ နံၣ်. ဒီးပုၤလၢတအိၣ်ဒီး အပုၤအသးဒီး တအိၣ်ဟ်စၢၤဒီးတၢ်ဆါတမံၤမံၤ ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. (ကွၢ်နီၣ်ဂံၢ် ၄, လၢတၢ်ဖိလၢ)

၄ ပုၤတနီၤတကြးပံးန့ၢ် LAIV ဘၣ်.

LAIV န့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အန့ၢ်လၢပုၤလၢကိးဂၤဒီးအဂီၢ်ဘၣ်. ပုၤလၢလၢတဖၣ်အါကြးဆဲးဝဲဒုၣ် ကသံဉ်ဒီသဒါလၢ အတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤတအိၣ် (တိးကူ ကသံဉ်ဆဲး) န့ၣ်လီၤ-

- **ပုၤသးပုၤလၢအသးအိၣ် ၅၀ ဒီးပုၤနီၤအန့ၢ် မ့တမ့ၢ် ဖိသ့ၣ်လၢ အသးအိၣ် ၆ လၢဒီး ၂၃လၢ အဘၣ်စၢၤ** (ဖိသ့ၣ်လၢ အသးစၢ် န့ၢ် ၆ လၢတဖၣ် တၢ်တကြးဟ့ၣ်အီၤ တိးကူကသံဉ်ဒီသဒါနီၣ်တမံၤဘၣ်.)
- ပုၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအသးအိၣ် ၅ န့ၣ်ဆူအဖိလၢဒီး အိၣ်ဒီး တၢ်သါဘဲးတၢ်ဆါ မ့တမ့ၢ် ကသါ “ဝံဝံ” တဘျီ မ့တမ့ၢ် “အါဘျီ” တပုၤယုၣ်ဖိ ဝဲန့ၣ်လၢပုၤကွၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ပုၤမိၢ်ဒါ
- ပုၤလၢအသးအိၣ်ဒီးတၢ်တဆူၣ်တချဲလၢတၢ်ဆါကတီၢ်အယၢ်အထၢအပူၤတဖၣ် လၢအမ့ၢ် -
 - သးတၢ်ဆါ
 - သ့ၣ် မ့တမ့ၢ် ကလုာ်တၢ်ဆါ
 - ပသိၣ်တၢ်ဆါ
 - မဲးတဘီလုးတၢ်ဆါ နီၤအမ့ၢ်တၢ်ဆဲးဆါ
 - တၢ်သးဘဲး
 - သ့ၣ်ဂံၢ်စၢၤဒီးသ့ၣ်တၢ်ဆါအဂၢၢ်တဖၣ်
- ပုၤတဂၤလၢလၢလၢအသးအိၣ်ဒီးယုၤညၣ် မ့တမ့ၢ် နၢ်အထူၣ်အပူၤမၤတၢ်တဂ့ၢ် (ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ထီၣ် မ့တမ့ၢ် ခိၣ်န့ၣ် အထူၣ်သံ) လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကီၢ် တၢ်ဝဲလၢတၢ်သါထီၣ် သါလီၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ယုၤလီၤတၢ်ဆါန့ၣ်.

- ပုၤတဂၤလၢလၢလၢအနီၢ်ကစၢ်ဂံၢ်တြီဆါစုၤတဖၣ်
- ပုၤတဂၤလၢလၢလၢအဘၣ်ဆဲးကျိးဒီးပုၤလၢအနီၢ်ခိၣ်တြီဆါစုၤနးနးတဖၣ်န့ၣ်လိာ်ဘၣ် တၢ်ကွၢ်ထွဲအီၤလၢ တၢ်အိၣ်ဝဲတဖၣ်လၢ တၢ်ဘၣ်ပၤယၢ် ဒီသဒါအီၤအလီၢ်(ဒ်အမ့ၢ်တၢ် ဖါန့ၣ်လဲလိာ်ကွၢ် ယံအနီၢ်ကံၤအလီၢ်) တခါန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢ အအိၣ်ဘူးအိၣ်တၢ်ဘၣ်ဒီး ပုၤလၢအနီၢ်ခိၣ်တြီ ဆါစုၤလၢတနးကံၤဆိးတဖၣ် (ပုၤယုၣ်ဒီးပုၤလၢအသးအိၣ် ဒီး HIV) တဖၣ် **ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်** မၤန့ၢ်ဝဲ LAIV သ့လီၤ. ပုၤကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်တၢ်ဆူးတၢ်ဆါ အစၢၣ်စးလၢ ပုၤဖိသ့ၣ်အိၣ်ဖျါထီၣ်သီအဒးယုၤနးတဖၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ကွၢ်ပုၤဆါလၢ အအိၣ်ဒီးခဲစၢၣ် တၢ်ဆါဒါးတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ သ့န့ၣ်လီၤ.
- ပုၤဖိသ့ၣ် မ့တမ့ၢ် ပုၤဒိၣ်ထီၣ်သီတဖၣ်လၢ အဘၣ်ဆီ ကသံဉ်ဆဲးစဖြ (aspirin) ဒီးကူစါယါဘျါအသးတဖၣ်.

နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးသ့ၣ်တဘၣ်လိာ်လၢအနး (လၢအလီၢ်ပျံလၢသးသမုအဂီၢ်) ဟ်ယုၣ်ဒီးတၢ်တဘၣ် လိာ်ဒီးတၢ်အနီၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဝဲဘၣ်န့ၣ်ကသံဉ်သရၣ်တက့ၢ်. နမ့ၢ်အိၣ်ဒီးသ့ၣ်အတၢ်တဘၣ်လိာ်ဒီး တၢ်ဆဲးကသံဉ်အမိးအလီၢ်တခါခါန့ၣ် ကမ့ၢ်ဝဲတၢ်ဂုၤလၢ တၢ်တဘၣ်မၤန့ၢ်ကသံဉ်ဒီသဒါန့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်တဘၣ်လိာ်ဒီးတၢ်လီၤကီၢ် တၢ်ဘၣ် တဖၣ်တိးကူကသံဉ်တဖၣ်တမ့ၢ်တၢ်လၢအကထိၣ် ညီန့ၢ်အသးဘၣ်.

ဖဲနဆဲးတိးကူကသံဉ်တဖျါဝဲအလီၢ်ခံ ကသံဉ်အတၢ်ဒိဘၣ်နးနး မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်န့ၣ်, ဝဲဘၣ် နကသံဉ်သရၣ်တက့ၢ်.

နမ့ၢ်အိၣ်ဒီး **Guillain-Barré** တၢ်ဆါပနီၣ်တဖၣ် (လၢအမ့ၢ် ကလံးဖူးတၢ်ဆါတကလုာ်လၢ တၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးအီၤလၢ **GBS**) တၢ်ဆါန့ၣ်ဝဲဘၣ် ကသံဉ်သရၣ်တက့ၢ်. နကသံဉ်သရၣ် ကဆါတဲာ်စၢၤန့ၣ်လၢ တၢ်ကဟ့ၣ်န့ၣ်ကသံဉ်ဒီသဒါတဖၣ်စါန့ၣ်လီၤ.

